AZ ALKOTMÁNY BIZTOSÍTJA:

A tudomány szabadságát

Részletek dr. Antalffy György professzor, országgyűlési képviselő parlamenti felszólalásából

Mint ismeretes, a közelmúltban hagyta jóvá az országgyűlés az alkotmány módosításra tett javaslatokat. Az erről szóló vitában dr. Antalffy György is felszólalt. Az alábbiakban hozzászólásának azokat a részeit közöljük, amelyek különösen számottartanak az egyetemi közvélemény érdeklődésére.

Messzire vezetne, ha a ma kulturális, tudományos és oktatási eredményeink taglalásába fognék. Elvitathatatlanok ugyanis eredményeink ezeken a területeken. *Elvitathatatlan pl. a munkás-paraszt származású értelmiségiek döntő szerepe szocialista kultúránk alakításában* a szakmatudás, a politikai és általános műveltség növelésében. De elvitathatatlanok népi államunk érdemei abban is, hogy ma már a tudományos és művészeti intézmények kiterjedt hálózata dolgozik a kultúra vívmányainak szélesítése érdekében.

A törvényjavaslat idevonatkozó 18. §-ának ezekben látom jövőnk szempontjából rendkívüli jelentőségét. Elvi jelentősége van tehát annak, hogy *alkotmányunk új szövege a társadalmi rend alapintézményei között fejezi ki a tényt;* hogy a *Magyar Népköztársaság szervezi és támogatja a társadalom fejlődését előmozdító tudományos munkát, segíti a haladást szolgáló művészetet, biztosítja az állampolgárok képzettségének és műveltségének állandó növelését.*

A javaslat annak a szerepnek a szabályozása mellett, amelyet a tudomány fejlesztésében az állam tölt be, az állampolgárok alapvető jogainak és kötelességeinek körében is rendelkezik a tudományról. Ennek során helyesen állampolgári jogként fogalmazza meg azt, hogy a *Magyar Népköztársaság biztosítja a tudományos alkotó tevékenység szabadságát. (60. §).*

Az előttünk levő törvényjavaslat lényege a szocialista államiság fejlődésére tekintettel elsősorban abban foglalható össze, hogy alkotmány-törvénybe iktatja a szocialista demokratizmus kibővülését, az alapvető állampolgári jogok és kötelezettségek rendszerének továbbfejlesztését, az alkotmányosság és törvényesség biztosítása terén elért eredményeink megszilárdítását.

A szocialista demokratizmus szélesítése a politikai rendszer olyan irányú fejlesztésében jelentkezik, amely a szocialista néphatalom erősítésére, hatékonyságának növelésére, építve lehetőséget nyit arra, hogy az állam minden polgára tevőlegesen résztvehessen nagy társadalmi céljaink megoldásában. Ez egyben alkotmányi szinten is kifejezi azt a kölcsönösséget, amely az állampolgárok személyiségének sokoldalú fejlesztése, képességei kibontakoztatása és a közösség előtt álló feladatok között fennáll.

Ami az alkotmányosságot és a törvényességet illeti elmondhatjuk, hogy a törvényesség biztosítékainak körében is jelentős lépéseket tettünk. Ezek közül csupán arra utalok, hogy ma már kialakult nálunk a törvényesség biztosításának többsíkú rendszere, a képviseleti-, az igazgatási-, a bírói szervek általános feladatai a törvényesség biztosításában, az ügyészség speciális szerepe az ügyészségi szervezet eddigi fejlődésének tapasztalatai alapján, egyes államigazgatási határozatok bírói felülvizsgálatának intézménye.

Mindezek az alkotmányosság követelményéhez is kapcsolódnak, amely alatt az állami, a társadalmi szervezetek és állampolgárok azon kötelezettségét értjük, hogy betartsák és betartassák az alkotmányt mint normatív szabályt.

Az alkotmányosság szélesebb tartalmat fejez ki mint az általános törvényesség. Védelmének más eszközökkel is kell folynia mint a törvényesség ismeretes formáival való védelmének.

Az alkotmányosság védelmének természetesen vannak társadalmi vetületei is. Ezek között a legfontosabb az a tény; nálunk ezúttal világos alkotmányos tétel lesz az, hogy a munkásosztály marxista-leninista pártja a társadalom vezető ereje.

A Magyar Népköztársaságban olyan alkotmánybiztosítékok érvényesülnek együttesen, mint a törvény elsődlegessége minden más jogszabály előtt, kötelező volta minden állampolgárra és minden állami szervre, a törvényhozó testület népképviseleti, választott jellege, választott népképviseleti szerv hatáskörének csorbíthatatlansága, a választások demokratizmusa, a visszahívási jog intézménye, a bírói függetlenség, az alkotmány módosításához előírt szigorúbb formák. Mindezek olyan jogi intézmények, amelyek államéletünk alkotmányos menetét továbbra is biztosítják.

Úgy látom, hogy a törvényjavaslat elfogadása esetén mindnyájunk alkotmánya messzemenően betölti társadalmi szerepét s a jogrendszerben elfoglalt helye is jól szolgálja majd szocialista államunk és társadalmunk célkitűzéseit.

Keszthelyi sikerek

Négy napon át fiatalok énekétől volt hangos Keszthely. Közel 1500 fiatal, egyetemek, főiskolák énekkarai, zenekarai, muzsikát ápoló és megszólaltató szólistái adtak itt találkozót, hogy nemes versenyben mutassák be kétéves munkájuk eredményeit.

Hallgattam a zenekarokat, az énekkarokat, a szólistákat és az volt az érzésem, hogy ez esetben létre tudtuk hozni azt, amit a kulturális nevelésben nemcsak kérnek tőlünk, hanem el is várnak. Igen örvendetes volt, hogy Keszthelyen nemcsak azon felsőoktatási intézmények hallgatói értek el szép eredményt, amelyekben a zene művelése ex offo történik, hanem olyanok is, ahol a szabad időt fiataljaink arra használják fel, hogy zenéljenek, énekeljenek.

Huszonkilenc felsőoktatási intézmény fiataljai között az élvonalba kerülni igen nagy és elismerésre méltó teljesítmény: *A JATE énekkara a vegyeskar kategóriájában aranyérmet kapott.* Örvendetes, hogy *kamara-énekkarunk Karvaly Gellért másodéves matematika szakos hallgató vezetésével a Helikon 72 Keszthely bronzérmet kapta és ugyanebben a díjban részesítette a zsüri egy egyetem vonós-kvartettjét, amelynek tagjai Banai Valéria ötödéves matematika—fizika szakos hallgató vezetésével igen szépen és precízen muzsikáltak.*

Ezt a sokirányú és igen nehéz munkát a kórus karmestere *Szécsi József* tanár irányította, aki nemcsak jól összefogta, lelkesítette az énekkar, zenekar tagjait, hanem kitűnően szólaltatta meg Hessler, Kodály, Orf és Sugár műveit, amelyeknek ilyen szintű előadása profistáknak is becsületére vált volna.

Ugyancsak örömünkre szolgált, hogy a SZOTE zenekarát ezüstéremmel jutalmazták igen jól hangzó muzsikálásáért. A zenekart *Kerek Attila* vezette.

GRUBER LÁSZLÓ

„Fordulj kedves lovam...”

Fordulj kedves lovam [Lengyelország felé,
Úgysem jövök én már többet [hazafelé.
Szegény hazámat már sohasem [láthatom,
Nincsen olyan bánat, mint az [én bánatom.

— idézi a híres Rákóczi nóta Gergelyiugornya-i változata *Ferenczi Imre* és *Molnár Mátyás* szabolcs-szatmári Rákóczi és kuruc néphagyományokat összefoglaló most megjelent monográfiájában. S fordul a dal, fordul a vers, a mese, a monda és a hiedelem, feltérképezve mintegy 350 oldalon, miként őrződött meg két és fél evszázad alatt 62 szabolcs-szatmári községben az egész nemzetet átfogó szabadságküzdelem emléke. A nagy tér és időszak átfogásának vállalásával néprajzi kutatásaink és hazai etnográfiai irodalmunk történetében úttörő jelentőségű vállalkozás a sajátos hagyománykör avatott tolmácsolása. A Szabolcs-Szatmár megyében közel egy évtizedig folytatott kollektív népköltési gyűjtés eredményeként a Habsburg-osztrák ellenes küzdelem emlékének rendkívül sokoldalú értékeket magábafoglaló, speciális és általános tanulságokkal szolgáló tárházával gazdagították a szerzők történeti jellegű folklórtudományunkat. Összesen 101 dal-, illetve versszöveg, 1598 mondai jellegű adat mutatja be a kötetben, hogyan őriződött és változott két és fél évszázad alatt a Rákóczihoz és a kurucokhoz kapcsolódó néphagyomány. A szabadságharc küzdelmeit, reményeit, bizakodást, a bukás, a csalódás, a bujdosás keserveit a jobbágyelődök egyszerű, tiszta, lelkük mélyéből fakadó érzéseit feleleventő igazi népdalvariánsok, mesék és mondák a kötet legfőbb — ha úgy tetszik irodalomtörténeti — értékei. A kuruc szabadságmozgalom hagyományai továbbélésének tudományos vizsgálata szempontjából azonban igen jelentősek azok a variánsok is, amelyeken a múlt század végén és századunk elején élő Rákóczi-kultusz ittott disszonáns vonásai észlelhetők. Ezeknek elemzésével ugyanis arra keresnek és adnak választ a monográfia összeállítói, hogy a hagyomány fennmaradásában és az azt alapító állandó variálódásban milyen tényezők játszanak szerepet. A tudományos célokat, az adatok rendszerezésének elvét leszögező bevezető, a szerkesztés, az adatok gondos, átfogó értékelése a kuruc költészetről kialakult modern felfogás megalapozottabbá tételét is szolgálja. S éppen az e korszak hagyományainak teljesebb, többsíkú megismerése szempontjából sajnálatos, hogy a kötetben nem kaptak helyet a dallamok. (Ezeknek későbbi publikálásával a szerzők minden bizonnyal értékes motívumokkal gazdagíthatják majd a magyar népzenei hagyomány adattárát.) E hiányosságtól eltekintve is rendkívül értékes, tanulságos olvasmány a könyv az irodalom, a néprajz barátainak, a szakemberek számára pedig az előbbieken túlmenően sok fontos folklorisztikai kérdésre is választ ad. Kiderül ugyanis belőle, hogy milyen mértékben őrizte meg e terület népe az 1703—1711 közötti, történelmi események emlékét s azok a dalokban, versekben, mondákban, mesékben milyen jellemző motívumokkal és szemlélettel tükröződnek vissza, miként folklorizálódnak és élnek tovább.

SZ. M.

Többet vártunk

Érdekesnek ígérkezett az esemény. A Természettudományi Kar harmadéves matematika-fizika szakos hallgatói konzultációra jöttek össze május 8-án, a KISZ-szervezet aktuális problémáiról kívántak beszélgetni *Főcze Lajossal*, a KISZ Központi Bizottságának titkárával. A hallgatók tíz kérdést tettek fel. Érdeklődtek például arról, mit tervez a KISZ a *cigánykérdés megoldásának, az iskolára előkészítésnek, az autóstopp-mozgalomnak, az ifjúsági törvény alkalmazásának érdekében; lesz-e Szegeden vagy környékén Expressz-szálloda, vagy nyári diákhotel; mi lesz a KISZ-ből kikerülő fiatalokkal;* milyen a KISZ rétegmegoszlása, és *tervezik-e szervezeti felépítés megváltoztatását;* mi az oka annak, hogy az egyetemen az alsóbb évfolyamok hallgatói közül kevesen párttagok? A Központi Bizottság titkára ezekre a kérdésekre az ifjúsági lapokban többször megjelent, a KISZ kongresszus előtt, alatt és után született állásfoglalások, tervek idézésével válaszolt. S mert a kérdések is, a válaszok is közismertek, valahogy nem sikerült igazán érdekesen ez a beszélgetés. Nem lett volna érdekesebb, hasznosabb a KB titkárával — s az eseményen megjelent *Szögi Béla* megyei KISZ-titkárral, *dr. Mészáros Rezső* megyei KISZ-Bizottsági taggal és *dr. Vastagh Pállal*, az egyetemi KISZ-bizottság titkárával — az egyetemi KISZ-élet, a fiatal értelmiség sajátos problémáiról konzultálni? Mostani tapasztalataik alapján legközelebb minden bizonnyal erőt kerítenek majd sort a vállalkozó kedvükért egyébként dícséretet érdemlő KISZ-alapszervezet tagjai.

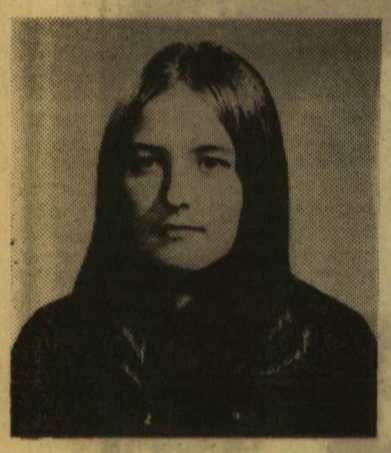

Vangel Amália

„Ne mondjátok, hogy igaz sem [volt,
Ne mondjátok, hogy nincs [értelme többé,
hogy véget ért a közös ifjúság”

Április 30-án történt a tragikus baleset Algyő és Szeged között. Másnap reggel hiába várták a kézilabdacsapat tagjai a Május 1. Kupa-versenyre. Amál meghalt! Bármennyire is hihetetlennek tűnt, más állt a kapuban helyette. Nem tudtuk elhinni, hogy ő, a mindig vidám, kedves társunk nincs többé.

Vangel Amália 1951. november 15-én született Szentesen. Itt végezte általános és középiskolai tanulmányait. Sportszeretetével és tehetségével már akkor is kiemelkedett társai közül. A Szentesi Vasutas NB II-es kézilabdacsapatának kapusa volt. Érettségi után jelentkezett a Szegedi Tanárképző Főiskola orosz—testnevelés szakára. Rövidesen a főiskola kézilabda csapatának élére került. Mint kapus kiválóan állta meg a helyét, de segítőkész csoporttársként is megismerhettük. Szerettük őt őszinteségéért, közvetlenségéért, szellemes humoráért. Mindig kedves és mosolygós volt.

A halálhír mindig megrendíti az embert. De a szomorúság súlyát csak most érezzük igazán, amikor egy hozzánk nagyon közelálló, fiatal — alig múlt húszéves — társunk távozott közülünk, megdöbbentő hirtelenséggel. Szüleihez indult haza, amikor a baleset érte. Szomorú szívvel, emlékét őrizve búcsúzunk tőle a csoporttársak és a Testnevelés Tanszék minden oktatója és hallgatója nevében.

VISZONTLÁTOGATÁS...

A Debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem Természettudományi Karának harmadéves kémia—fizika szakos hallgatói és egyetemünk párhuzamos évfolyama között egy évvel ezelőtt levelezés kezdődött. Úgy tűnt, hogy barátságunk elmélyítésére, tapasztalatcserére hasznos lenne a személyes látogatás is. Ezért meghívásunkra a múlt év őszén a debreceni egyetemisták három napot töltöttek nálunk. Élményeikről, látogatásuk hasznosságáról az Egyetemi Élet egyik számában be is számoltak.

A viszontlátogatásra április közepén került sor. Kedves meglepetés volt, hogy az állomáson szinte az egész évfolyam várt bennünket. A rég nem látott ismerősökkel nagy örömmel üdvözöltük egymást. A szállásunk (Agrártudományi Egyetem Diákotthona) elfoglalása után az első „gasztronómiai” tapasztalatcserét az Arany Bikában tartottuk. Éjfél után — már kimerítve az aktuális „vicctermést” — az éjszakai Debrecen — Szegedhez hasonló dúltságú (gázcső csere, útburkolat halmaz, stb.) utcáin igyekeztünk hazafelé.

A második nap az Agrártudományi Egyetem gazdaságának megcsodálásával kezdődött. Ezután az egyetem, elsősorban a TTK különböző intézeteit jártuk végig. Az MTA Magfizikai Kutatójában a protuberanciák mozgását mutatták be filmen. Majd az Izotóp-laboratórium, a különböző kémiai intézetek megtekintése következett. Ebéd a menzán. Jobb, mint nálunk, úgy látszik, az Alföldi Üzemélelmezési Vállalatra a debreceniek — közelebb lévén a tűzhöz — nagyobb pressziót tudnak gyakorolni. Délután városnézés (újabb gasztronómiai élvezet: hortobágyi palacsinta)! Este a vendéglátó évfolyam műsorral egybekötött klubestet rendezett tiszteletünkre. A műsor az évfolyam problémáiról, a fiatal házasok gondjairól szólt.

Harmadnap a Déri Múzeumot látogattuk meg. Délután sajnos már visszaindultunk. Tapasztalatcserénk nagyon hasznos volt. A debreceni egyetem hasonló helyzetű diákjainak problémáit ismertük meg. Azok alapján, amit láttunk, megtanultuk jobban becsülni azt, ami nálunk már nem jelent problémát. Láttunk viszont sok olyan dolgot is, amit nálunk is jó lenne bevezetni. A kikapcsolódáson kívül élmény volt, hogy egy szép várost ismertünk meg, pezsgő egyetemi és kulturális élettel. A kollektív szellem, a segítőkészség tekintetében is sokat tanulhatunk, illetve tanultunk tőlük.

Harmadéves kémia—fizika szakosok